

стосується більш глибокого вивчення особи злочинця, детермінантів, які зумовлюють представлення злочини, а головне - вироблення низки заходів із загальносоціального і спеціально-кримінологічного їх запобігання.

Тернавська А.А., аспірант кафедри кримінології та кримінально-виконавчого права Національної академії внутрішніх справ

АНАЛІЗ СУЧАСНОГО СТАНУ СУЇЦИДУ СЕРЕД ЗАСУДЖЕНИХ У ВИПРАВНИХ КОЛОНІЯХ УКРАЇНИ

В цілому, проблема осмислення суїцидальної поведінки є вкрай актуальною і до тепер є недостатньо дослідженою як в теоретичному, так і в прикладному аспектах. Суїцид - деструктивний феномен людського буття, який відхиляється від прийнятих у суспільстві норм і стандартів, не схвалюється ним та викликає значний соціальний резонанс. Не є виключенням і кримінально-виконавча система України, оскільки вона являє собою частину суспільства та відображає тенденції, що існують у ньому.

Рівень смертності від суїциду є одним з важливих медико-соціальних показників, прийнятих для системи офіційної статистики як в нашій країні, так і за кордоном. Однак середні показники в популяції часто не відображають реальної дійсності в окремих групах населення, що пов'язано зі складнощами виявлення, реєстрації та обліку суїцидальної поведінки [1]. Між тим відомо, що ефективність профілактичної роботи вища при цілеспрямованій роботі в групах ризику [2], до яких відносяться і засуджені.

Перш за все, під час аналізу рівня суїциду серед засуджених необхідно звернути увагу на кількісні показники суїциду в установах виконання покарань (таблиця 1).

Таблиця 1

Суїцид та смертність
в установах виконання покарань України

<i>Показники станом на</i>	<i>0000</i>	<i>01.01.2013</i>	<i>01.01.2014</i>	<i>01.01.2015</i>	<i>01.01.2016</i>
<i>Кількість осіб, що перебувають в установах виконання покарань</i>	147 716	147 122	126 937	73 431	69 997
<i>Кількість померлих</i>	761	1 021	911	792	510
<i>На 1 тис. засуджених</i>	5,15	6,94	7,18	10,7	7,29
<i>Кількість випадків суїциду</i>	44	65	84	62	49
<i>На 1 тис. засуджених</i>	0,30	0,442	0,662	0,84	0,7

Як видно з вище наведеної таблиці, попередні три роки були відмічені сплеском випадків суїциду в установах виконання покарань. Так, якщо в період з 2008 по 2010 рік включно, та й раніше щорічно реєструвалось 40-44 випадків суїциду, то починаючи з 2012 року цей показник в середньому зріс на 28%. Завдяки злагодженим заходам, які було вжито керівництвом та персоналом Державної пенітенціарної служби України, у 2015 році вдалося переламати негативну динаміку зростання кількості самогубств серед засуджених, що спостерігалась протягом останніх років.

Разом з тим, аналіз статистичних даних за останні роки свідчить, що у розрахунку на 100 тис. осіб, загальна кількість самогубств серед засуджених більше ніж у двічі перевищує рівень самогубств серед населення в Україні (70 випадків серед засуджених проти 21,2 випадки серед населення) та є

одним з найвищих серед пенітенціарних служб країн Європейського Союзу.

Певним чином корегує уявлення про рівень суїциду в установах виконання покарань показники питомої ваги суїциду серед засуджених від загальної смертності в установах пенітенціарної системи. Так, питома вага суїциду від загальної смертності в цілому по системі у 2015 році складає 9,6%, в той час як у 2012 році даний показник складав 6,4%. Зазначений дисонанс, на нашу думку, можна пояснити зниженням рівня смертності в установах покарань в цілому, що і підвищує частку суїциду серед засуджених від загальної смертності в установах виконання покарань.

Слід зазначити, що важливе значення для профілактики суїциду серед засуджених має своєчасне виявлення та постановка на профілактичний облік осіб, які схильні до суїциду.

Станом на 1 січня 2016 року на профілактичних обліках психологів виправних колоній перебувало близько 10 тис. засуджених, які потребують постійної психологічної допомоги та підтримки, з них 3,2 тис. осіб схильних до самогубств та членоушкоджень.

Разом з тим, аналіз осіб, які вчинили самогубство у виправних колоніях країни протягом 2015 року, свідчить, що тільки 20,4% від їх загальної кількості перебували на обліку у психологів, а 79,6% взагалі не потрапляли в їх поле зору та не перебували на профілактичному обліку [3]. Однією із основних причин незабезпечення належного психологічного супроводу спецконтингенту є некомплект посад психологів у виправних колоніях, які повинні виявляти суїцидальні наміри засуджених, та слабкий контроль за поведінкою засуджених.

У контексті вищевикладеного, слід зазначити, що хоча кількість випадків суїциду серед засуджених у виправних колоніях України демонструє загальну тенденцію до зниження, рівень суїциду даного негативного явища залишається досить високим.

На нашу думку, персоналу установ виконання покарань, з метою зниження рівня суїциду серед засуджених у виправних колоніях України, необхідно:

приділяти окрему увагу аналізу матеріалів медичної частини установ виконання покарань, що в свою чергу, дозволить встановити осіб, які мають психічні відхилення та апріорі віднести їх до групи підвищеного суїцидального ризику;

посилити контроль за поведінкою засуджених шляхом налагодження взаємообміну інформацією між відділами та службами виправних колоній, створення умов для адаптації, підвищеної уваги, посиленого нагляду та додаткової психодіагностики осіб, які вперше потрапили до місць позбавлення волі, перебувають в умовах ізоляції менше 1 року, та осіб, які втратили соціальні зв'язки.

Список використаних джерел

1. Зотов П.Б., Родяшин Е.В., Уманский С.М., Кузнецов П.В. Проблемы и задачи суицидологического учета (организация регистра) // Тюменский медицинский журнал. - 2011. - №1. - С. 10-11 // [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <http://cyberleninka.ru/article/n/problem-y-i-zadachi-suitsidologicheskogo-ucheta-organizatsiya-registra>.

2. Корнетов Н.А. Что является лучшей формой профилактики суицидов? // Суицидология. - 2013. - Том 4, №2. - С. 44-58 // [Електронний ресурс]. - Режим доступу: http://www.medpsy.ru/library/library/173_2.pdf.

3. Виступ начальника управління соціально - психологічної роботи із засудженими полковника внутрішньої служби Скоропляса В.В. на службовій нараді з питань удосконалення стану роботи з профілактики суїцидальних випадків серед засуджених та осіб, узятих під варту 11.02.2015 року // [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <http://www.kvs.gov.ua/peniten/control/main/uk/publish/article/820337;jsessionid=6C12045EB88F56D47B3ED5171C1E0FEE>.